

Lukácsi Kádár Éva

Hódmezővásárhelyen született, a Bethlen Gábor Gimnázium révén Németh László volt élete írója, mely kiegészül Wass Albert művei iránti irodalmi kötődéssel a korai 90-es évektől. Minden testvérével együtt a lekipásztori életutat választotta. Debrecenben szentelték református lekipásztorrá. Tíz évig Bihar és Békés megyében missziója a fiatalok hitbéli, irodalmi, zenei, nyelvi tanítására kiterjedt. 1988-tól Princetonban a Theológia Mesteri fokozatát elnyeri, s 2001-ben theológiai doktorátust szerez. Magyar közösségek hitbéli és kulturális fennmaradását szolgálja férjével Lászlóval. Sajnos nem találkozott személyesen Wass Albert íróval, de levelét őrzi. Az író temetésén 1998-ban megismeri a családot, 2004-től kerül velük munkatársi kapcsolatba. A Wass fiak tiszteletbeli hűgukká fogadják, akikkel életre szóló küldetést megosztva Wass Albert igazságának szószólója lesz. A Czegei Wass Alapítvány irattárában a még ki nem adott kéziratok kutatásában, a darabok komputerre átírásában, könyvismertetőik, cikkek írásával helyezi a magyar olvasók szívére Wass Albert Isten – ember – nemzet szeretetét.

Lukácsi Éva

WASS ALBERT KÉZIRATAINAK KINCSES SZIGETÉN

Forró nyári napon a Czegei Wass Alapítvány hűvös irattárába érve úgy érzem magamat, mintha oázisra találtam volna, melyet egy másik képpel élve kincses szigethez is hasonlíthatok. Wass Albert kiadatlan kéziratainak halmaza vesz körül, és erről én nem tudok meghatódottság nélkül beszélni. Az író kéziratainak számozása 1,500 felett van, bár még nincs minden feltárva és leltározva. Annyi biztos, hogy a számba vett kéziratok állományának egyharmadát ezután fogják megismerni azok, akikhez szól: az olvasók.

Sok írás még nem jelent meg és ismeretlen a magyar olvasók számára. A beláthatatlan értékű kéziratok feldolgozása – irodalomtörténészek bevonásával – hosszú, folyamatos munka, mely után a szerződéses kiadók közreműködésével az olvasókhöz eljuthatnak a kincsek. Ez a szándék. S ha ezt a szándékot emberi gyarlóság veszélyezteti, lehet, hogy az értékes írások kiadására várnunk kell – melynek vesztesei szintén az olvasók lesznek!

Az újdonság erejével hatott rám a több tucat, még megjelenés előtt álló színmű, melyeket mostanában átnéztem, mivel ezek kiadási terveiről megbeszélést tartottunk az író fiaival, Czegei Wass Hubával, Gézával és Endrével. Meggyőződésem, hogy az író történelmi és társadalmi drámái, komédiái, meséi és színművei kiadása nagy meglepetés lesz és ezek a művek osztatlan sikerre számíthatnak. Ezen kívül, értékes önéletrajzi írások várnak megjelenésre, mint pl. az 1944-ben kézzel írt Naplótöredék, amely a megsárgult lapjaival ereklyének számít és egyedi darab. A színművek címlapján kézírással ellátott jegyzetek árulkodnak arról, hogy németországi száműzetése idején vagy amerikai & eacute;lete legkorábbi szakaszában íródtak. Mégis az a figyelemreméltó, hogy milyen modern és időszerű e művek üzenete, melyeket a háború utáni történelmi kontextusokba helyezett, hiteles korrajzzal és jellemábrázolással alkotott meg az író. Témáit a háború utáni élet köznapi történéseiből és rendkívüli eseményeiből választotta. Kisemberek személyes vonásai éppúgy, mint egyetemes emberi viselkedésformái gazdag tanulsággal szolgálnak.

Különlegesek az író humoros művei és komédiái. Politikai témáit kitűnően rejti a komikus és ironikus színművek köntöseibe. Drámai fordulatokban gazdag, katartikus a kommunizmus eltorzult világáról és az emberség küzdelméről írt művei, de azok már az 1950-es évek magyar társadalmába visznek bennünket, s most ezeket nem kívánom külön bemutatni. Az állatmesék remekművek! Kitűnő érzékkel rajzolta meg őket: Wass Albert meséi a klasszikus állatmesék és oktató fabulák (Aesopus, La Fontaine, Grimm testvérek, Andersen, Heltai Gáspár, Benedek

Elek, Móra Ferenc, Czegei Carla stb) hagyományait folytatják. A mesék alakjai különleges lények, gyermekek, madarak vagy állatok, akiket kívülállóként szemlélünk, de bennünk a saját világunk problémáit fedezhetjük fel.

Az európai történetekkel mintha eltávolodna az író erdélyi korszaka témáitól, mert más a hic et nunc környezeti világa. Mivel nem idealizálta a világot, sőt világosan látta az emberi fonákságokat, a korrupt visszaéléseket, ezért az éles kritikai hangvétell, de finom humorral és iróniával fűszerezett darabjai kiadásával nem sietett. Később vagy nem talált megfelelő kiadókat, vagy a regények kiadása nagyobb vállalkozásnak tűnt. Ezért, ezek a darabok az utazóláda mélyére kerülhettek és sok évtizedig ott rejtőztek. Írógéppel írt, jegyzetekkel, javításokkal ellátott műveinek papírlapjai erősen megfakultak.

Alkotói géniuszra vall az, hogy egy-egy darabról több változatot is készített. A felületes szemlélő azt hinné, hogy ugyanaz a történet ismétlődik, mivel a formai és tartalmi jegyekben sok a hasonlóság. A vérbeli olvasó azonban izgalmas felfedezést tesz, ha észreveszi az apró, de jelentős változásokat, a cselekmény és a kifejező eszközök másságát. Ezután már csak az a rejtély – a sorok mögött – , hogy az író miért tartotta szükségesnek a változtatásokat. Mintegy kísérlet, úgy jelenik meg három változatban az a történelmi dráma, melynek számomra kiemelkedő darabja a Napsugár című színműve, amely az 1944-ben írt hasonló című reményének színpadi változata. A drámák, a komédiák és a mesék nemcsak kitűnő olvasmányok, de színpadi feldolgozásuk óriási lehetőség, kihívás és művészi élmény lehet színtársulatok számára.

Visszatérve az első bekezdésben jelzett veszélyre: egy áldatlan folyamatnak vagyunk tanúi. Újabban, a Czegei Wass Alapítvány szerződéses kiadóival megjelent Wass Albert művek szövegét szóról-szóra átmásolva, engedélykérés nélkül, a pontos források megjelölése nélkül látjuk viszont a Kráter Kiadó új vagy revidált Wass Albert kiadványaiban. Ez történt a „Voltam” hiteles kéziratból kiadott (Szabad Tér Kiadó) szövegével is: minden egyeztetés nélkül bekerült a Kráter Kiadó „Voltam és más életrajzi írások” 2. bővített kiadásába! (Bővíteni nem úgy kellene, hogy a már megjelent kézirat negyvenhárom darabját engedély és pontos forrásmegjelölés nélkül beszerkesztik és piacra teszik! Igaz, óvatosságból kihagytak három darabot: angolból fordított darabokat. Nem voltak elég óvatosak, mivel halvány fogalmuk sincs a „Voltam” kézirat eredeti tartalmáról. Ugyanis, az „Ágnes néni” c. darab is angol nyelvű szöveg volt. E sorok írója fordította. Furcsa volt látni, hogy az általam fordított darab szó szerint megjelent azzal a lábjegyzettel, amely személyes kutatásom eredménye, ami ráadásul úgy szerepel a Kráter könyvében, hogy a „szerk. megjegyzése.” Ez aztán hamisság teteje!) Tegye a szívére a kezét, aki jó néven venné, ha tulajdonát képező, saját írása (akár fordítása) egy idegen személy kiadványában – engedély nélkül és annak a feltüntetése nélkül, hogy honnan való a darab – megjelenne! Meg kell változni a Wass Albert műveinek kiadási jogával (még) rendelkező Kráter kiadó „sajtóetikájának” ahhoz, hogy a Czegei Wass Alapítvány lejáratása, mocskolása helyett és főleg annak engedélye nélkül eltulajdonított kéziratok kihagyásával, ügyvédi asszisztencia nélkül – jogszerűen folytassa ténykedését. Még két éve a Kráter kiadó nagyon tudta, hogy büntetéssel kell riogatni azokat, akik tőle lopni merészelnének. Akkor egy cikket kaptam: „S.A. Anonimus: Torzított visszhangok Wass Albert körül” - súlyos mondatok kíséretében, jogi szankció emlegetésével (öt felkiáltójel minden mondat végén): Ezt a cikket senki nem használhatja fel a Kráter kiadó engedélye és hozzájárulása nélkül!!!! Aki felhasználja, annak bíróság előtt, pénzbüntetés terhével kell felelni a tettéért!!!! Hol van már a tavalyi hó? Hol van a játékszabályok betartása? A feledékenység bocsánatos emberi hiba, de a notorius feledés már nem! Reméljük, hogy hamarosan tiszta lesz a levegő és minden probléma lezárul, és sorban megjelenhetnek Wass Albert írásai a kincses sziget kézírataiból – az író tiszta szándéka szerint: az egész magyar közösség agyagi, lelki és erkölcsi hasznára!